

abecedar

Ingrijit de
Emil Giurgiuca
și
George Boldea

Somn de vară

Intig într'un snop galben secerea
Izbit de soare'n umere cu bice,
Mă culc în ierbi de smalț subt cocostârci de spice.
Seninul fulghe pe pleoapa mea.

Strâng brațele 'ntre vrejuri pe pământ,
Să nu le mai pot descâlci din flori,
Pe umere-mi cresc tufe de cicori —
Pământul cald mă soarbe ca pe-un vânt.

Furnicile mă cară'n iarbă, strămătură. —
Sunt ca un trunchi de pom căzut demult —
Și greerii mă ostenesc mai mult,
Urzind pe ochi un cer păios de bură.

De m'aș scula, aș fi un lan enorm,
Un dâmb de ierburi începând să umble,
Dar tot văzduhu-mi sfarmă greu pe tâmple
Cântecul surd: s'adorm, s'adorm, s'adorm...

Emil Giurgiuca

Comparația

Protestul împotriva comparației, ca metodă uzată și abuzată pentru stoarcerea efectului estetic în poezie, a fost, nu rar, chiar de preoții Frumosului — poeții — ridicat. Cei care au înălțat glas, au văzut în comparație numai tendința de identificare a unui lucru cu altul, o simplă comparație ca în știință, cu neexprimate năzuințe de clasificare, dar cu deosebirea că lucrurile puse alături nu au, ades, nimic înrudit. Ochii albaștri ai fecioarei la cincisprezece ani nu ar avea, sub unghiul de vedere al acestor esteți, nici atât comun cu o cicoare albastră cât un bou cu un tractor.

Dar a condamna comparația pe motivul că tinde să identifice, să asemene pur și simplu un lucru cu altul, ar însemna o condamnare pe nedrept și, la tot cazul, o falsă înțelegere a intenției pusă în ea de poet.

Voiu încerca o analiză a notelor pregnante într'o astfel de asemuire poetică, pentru a sugera, ce ar putea înțelege poetul, când pune două lucruri alături și le declară egale. Aleg un caz extrem, un fenomen de graniță, dacă pot folosi această expresie împrumutată din Bergson, pentru că aceste fenomene de graniță, origini de conflicte, sunt ades și purtătoare de lămuriri. E vorba de un stih din „Cântarea Cântărilor“, în care poetul biblic aseamănă dinții iubitei „cu o turmă de oi ce iese din scaldătoare și toate nasc gemeni“. Stupefacția laicului la citirea acestei enormități poate trece în culmi de desperare. Căroră, la citirea acestei comparații le vine în minte numai faptul că oaia e animal domestic și că din mieii gemeni și-ai putea trage o căciulă călduroasă pentru iarnă, e mai bine să nu citească poezii. Nu consider mai fericiți pe cei ce ar sta să cântărească oaia în kilograme și să numere indivizii turmei. Chiar cei ce ar asemana albeața dinților cu turma albă ar fi departe de adevăr, pentru că nici ei nu ar putea înțelege, de ce un poet nu ar putea

compara 32 dinți albi cu niște batiste albe, atârând, proaspăt spălate, pe o sfoară.

Orice trudă, de a deslega taina stihului, punând turma lângă cele două rânduri de dinți ai iubitei, ar fi în van Pentru că nu așa a purces poetul.

O turmă de oi eșind din scâldătoare poate fi considerată, de observatori diferiți, cu diferite „puncte de vedere”. Oierul, privind situația sub aspectul ei practic s'ar bucura, că și-a pus turma în orânduială și ar mai putea eventual simți bucurie, ca stăpân al acestor oi bine spălate. Pun la îndoială că, ar vedea mai mult. Dacă am lua un om de știință, de pildă un psiholog, și l-am întreba, ce constituie pentru el, din punctul lui special de tratare a lucrurilor, turma, ne-ar răspunde, probabil, o percepție optică. S'ar strădui să ne limpezească însușirile acestei percepții, procesul ei de naștere, condiția ei de existență, ca raport între Eu și Ceva, efectul ei asupra Eului, toate acestea cu o severă critică de naturalist, fără să facă vreo concesie punctului de vedere practic al ciobanului. Altfel exprimat, l-ar interesa toată chestiunea numai ca fapt, un fapt concret psihologic. Să luăm acum cazul unui filosof, de exemplu un fenomenolog, în aceeași situație. El va vedea, negreșit, aspectul fenomenologic al acestui dat sensorial căzut în curentul conștiinței. Prin reducțiunea fenomenologică, tocmai cum psihologul făcuse abstracție de punctul de vedere practic al oierului, pentru a putea accentua ceva mai mult în datul fenomenal, anume structura și condițiile lui de existență, filosoful va pune în paranteză, cum se exprimă Husserl, nu numai orice interes utilitar al vieții cotidiene în respectiva situație, dar însuși faptul psihologic așa cum l-ar privi știința. Inchizând așadar în paranteză tot ceea ce vede ochiul practic al păstorului și cel științific al psihologului, se naște întrebarea, dacă mai rămâne ceva pentru fenomenolog. Dacă da, ce anume? — Trăgând dungă peste înțelesurile pentru viața cotidiană ale situației, precum și peste valoarea ei ca fapt psihologic pentru știință, reducând, cu alte cuvinte, la nul existența spațială și temporală a respectivei situații, și reflectând conștiința asupra acestui fapt (debarasat de caracterele lui factuale) cu un dat al curentului conștiinței în sine, ne mai rămâne datul de a vedea o turmă de oi eșind din scâldătoare, un dat pur al conștiinței. E treaba filosofilor de a iniția pe cititor mai departe în cunoașterea datelor pure ale conștiinței. Noi reținem doar, că același lucru, neutru natural, poate fi observat sub unghiuri deosebite, din fiecare unghi, reducându-i din însușiri dar și adăugându-i altele. Punctele de vedere pot fi multiplicat indefinitely, pentru cazul de față însă ajung cele trei schițate în fugă.

Cu aceste preliminare considerații, am ajuns la un punct al excursului nostru unde ne putem întreba, ce atitudine ar lua poetul față de același dat obiectiv. Să ne amintim încă odată imaginea biblică: „o turmă de oi eșind din scâldătoare și toate nasc gemeni”. Dacă ne gândim că această imagine e echivalentă de poet cu dinții iubitei ce surâde, înțelegem numai decât că el a privit-o (din punct de vedere artistic e, altfel, absolut irrelevant, dacă artistul a „privit” de fapt o astfel de situație sau numai și-a „închipuit-o”) cu alți ochi decât ochii practici de stăpân ai păstorului ori cei de om al științei ai psihologului și chiar de cât ochii filosofului fenomenolog. Cu aceasta din urmă trebuie să fi avut totuși cea mai mare asemănare în metoda de a vedea. A trebuit și el să aplice, probabil implcit numai, reducțiunea fenomenologică, pentru a ajunge la candoarea nepământească a imaginii sale.

Vom încerca, explicit, o limpezire a reducțiunii fenomenologice în cazul nostru special și din punctul de privire al poetului.

Întâi, sunt puse în paranteză toate semnificațiile legate de oaie ca animal domestic, avut al cuiva, posibilitate de câștig pecuniar... De asemenea în mare parte elaborarea științifică a psihologului despre „turma eșind

din scaldătoare" ca o configurație optică, în funcție de un Eu cu o structură anumită, privind într-un moment dat o situație externă cu anumite calități. În scurt, peste tot substratul material și, dacă vrei, materialist al faptului dat poetul trage dungă. Încercați să prindeți intuitiv, într-o percepție interioară naivă, fără prejudecăți, imaginea astfel purificată de balastul ei pământesc și cotidian omnesc, și veți avea în față un dat al conștiinței pure. Pentru filosof, prilej de speculații metafizice. Pentru poet, o turmă de oi albe crescând din scaldătoare cu miei gemeni, — candidă imagine de lux și curăție, ale cărei elemente cu nuanță de simbol sunt îmbibate de contemplația și încântarea estetică a poetului, ca un trandafir în dimineața de rouă și raze de soare. Aci rămâne poetul, drumul speculativ al filosofului, care în procesul lui de reducere pentru o cunoaștere metafizic glacială a nimic și nota de contemplație poetică a imaginii, nu-l mai face.

E inutil să mai lămuresc că imaginea astfel purificată nu mai are nimic de a face cu turma ce se retrage în staul să se culce nici cu poetul ce eventual se îndreaptă și el, să zicem, către cină. Cuvintele „scaldătoare“, „turma de oi ce nasc gemeni“, purificate de sensul cotidian, vorbesc singure pentru curăția și luxul imaginii, precum verbul „ies“ pentru procesul dinamic, de creație a ei.

Și acum, de ce comparația cu surâsul iubitei, ori cu dinții ei, ceea ce e totuna. Poetul ar contempla, făcând aceleași reducere ca mai sus, iubita surâzând cu aceeași bucurie estetică simțită la contemplarea imaginii amintite, ce de data asta se combină, printr'un proces ce se impune, cu datul actual. Pân'aci ar fi un simplu proces de cunoaștere la care se adaugă recunoașterea a ceva ce a fost anterior. (Și faptul că imaginea a fost cândva anterior trăită sau că a fost eventual închipuită adhoc, la vederea iubitei, e, pentru artă, indiferent). Dar, pe când în comparația științifică recunoașterea unor calități, într'un lucru, cunoscute cândva în altul, servește numai pentru clasificare și, în fond, pentru o mai bună cunoaștere, comparația poetică e făcută cu totul altă intenție. Aci începe arta poetului. El nu compară pentru a crea valori științifice, nici filosofice, ci compară, ori mai bine zis condensează în datul estetic actual experiențe estetice anterioare similare sau create adhoc, cu scopul de a produce maximum de bucurie estetică în contemplarea Frumosului, purificat de orice resturi streine acestui domeniu. Iar dacă s'ar putea vorbi în acest proces și de o cunoaștere, am putea defini comparația ca un strop în plus pentru satisfacerea setei noastre metafizice de a fecunda, cunoscând'o, întreagă ființa Frumosului.

Puneți astfel limpezite surâsul fecioarei și „turma de oi eșind din scaldătoare“ alături, și contemplați-le.

E clar, cred, că nu e vorba de două lucruri transcendente, încărcate cu experiențele noastre cotidiene și impregnate cu semnificații ce satisfac potențial în fiecare clipă trebuințele noastre vitale indispensabile, lucruri pe care le compari, pentru a le avea mai la îndemână. Că în ultima analiză și experiențele noastre estetice, ca orice fel de experiență, își au isvorul în lumea transcendentă, așa cum ni se dă prin simțuri sau noi combinații de fantezie bazate pe elemente sensoriale, nu e de negat. Dar nici faptul nu e de negat, că aceste date sensoriale sau ideationale sunt elaborate într'o regiune existând pentru sine, regiunea Frumosului, ce nu are comun cu alte regiuni, de pildă cu a fizice, decât că se naște din același isvor comun, transcendentul, în forme însă de trăire ce sunt radical altele dela regiune la regiune. De aceea, când compari surâsul iubitei cu o turmă de oi eșind din scaldătoare, din punct de vedere estetic nu înseamnă că vrei să stabilești raportul de asemănare între neamul ovin și aparatul de masticăție al omului. În altă regiune de cunoaștere e de căutat sensul imaginii, în regiunea de lux și abundență spirituală a Frumosului!

Prinsă astfel în natura ei adevărată (încercarea de față e un pas în acest sens), comparația poetică rămâne, nu numai pentru poet, o metodă de primul ordin, dar și pentru critic, un element de bază al poeziei pure.

M. Beniuc

Cântau ierburile

Cântau ierburile sure, ca liane, a netrăire,
 în amurgul mort de flăcări și prăpastii de lumini,
 iar pădurile din creste șuerau vânt de peire
 spre stihiiile vrășmașe șerpilor ascunși în spini.
 Volhura din ierburi curmă liniștea fugită'n piatră.
 Limbile 'nspicate-alungă prin otrăvuri verzi blestemul
 ierburilor, din cari latră
 vulpea de rugină, cerul.

Pietrele pocneau de pară și prin fum de mătrăgună
 lung se vâluriau sub ceruri vâlvătăi în rotogoale, . . .
 . . . Semnele cădeau din ușă, vestind anotimp de boale . . .
 . . . și sfârșitul scris în semne . . . iarba nu cântă a bună.

Grigore Popa

Călătorii

Soare izvorît din stâncă de cer. Struguri par norii
 Legionari uniformi gâtuiți și solemni, cocorii.
 Vrei să tulburi boala acestei zile și nu știi cum
 Un pumn de cenușe pare piciorul pe drum.

Vom ști prea bine să mângăem trecutul cu basme
 Timpurile știm, doar nu-s decât miasme.
 Sub umbra zidului masiv de gânduri ne vom face cort,
 Toate bucuriile strânse în pumn trupului vor fi suport.

Ochiul bolnav de priviri se va odihni pe pielea ta,
 Care va copia dulceața merelor și lumina de stea
 Bărci vor părea cuvinte pocnind pe fiecare cer,
 Ne vom opri foarte aproape de bucurii și de ger.

Ștefan Baciu

Banii

În fugă, femeea se împiedecă de priponul scoafei
 și căzu. Nu-i pasă . . . atâta că se lovește, cât îi fu teamă
 să n'o ajungă bărbatul. Omul însă se prefăcu numai că
 fuge după ea, apoi văzând-o cum o ia la fugă, dete dru-
 mul unui hohot și intră în casă.

Femeea se ridică grăbită și după ce văzu că o lasă
 în pace, își aduse în rânduială hainele. Apoi aducându-și
 aminte că a bătut-o bărbatul, începu să se vaete, de ră-
 suna satul.

Oamenii erau la câmp, și bătrânele, care stau la
 porți și torceau, obișnuite cu astfel de întâmplări, nu se
 mișcară. Doar un câine se sperie de vaetăturile ei și în-
 cepu să urle, cocoșii de prin curțile vecine deteră sem-
 nalul de pericol.

— Ai de mine, tu, strigă oloaga Anica, ăștia ai lui
 Costan is oameni bătrâni și tăt așa se bat ca și când a
 fost tineri.

— Doar trebuie să facă și ei ceva, dă-i în mama
 minunii, zise alta, năcăjindu-se cu un smoc de cânepă.
 De lucrat, nu lucră, gânduri n'au. Ziua dorm și noaptea
 fură. Apoi batăr să le mai dee dracul și lor ceva de lucru.
 Uliana se apropie de grup. Femeile tăcură.

— Tulai, tulai, dragile mele, se tângui ea, domolin-
 du-și glasul. M'o omorît tâlharul și hoțul. Nu i-ar ajuta
 Dumnezeu să nu-i ajute! Era o femeie osoasă, sdravănă,
 avea glasul bărbătesc, mânilor puternice și în partea dreaptă
 un început de gușe. Vestită pentru puterea-i, și mai ves-
 tită era pentru bătăile ce le mânca dela bărbat, de care
 se vorbea că, în tinerețe, lua plugul de coarne și-l lovea
 de pietri până-l făcea turtă. Acum că era bătrân, nu se
 temea de un sac de cincispe mierțe, dar mai ales nu era
 tâlhărie prin împrejurimi în care să nu fie pomenit și Cos-
 tan. Oamenii erau mulțumiți c'au scăpat numai cu paguba.
 Jandarmii nu-l puteau prinde asupra faptului și dacă n'aveau
 probe tari îl lăsau în plata Domnului căci și ei, trecând
 noaptea prin sat, în patrulare, erau veșnic cu frica în sân
 că se vor pomeni cu un pietroi în cap.

Uliana, tovarăşa de bătai şi de isprăvi, stete între femei până i se mai aşezară usturăturile. Spuse câte păteşte cu „turbatul ăsta”, dar o să-i dea ea odată o oală de apă fiartă în cap şi se jură că îi va pune leuştean în mâncare. Şi cum vorba, vorbă aduce, femeile o ţinură într’una până la asfinţitul soarelui, când veniră porcii în sat. Alunci se împrăştiară care-şi pe la casele lor. Uliana temându-se să meargă acasă, se duse la Nastasia, o vecină cu care, până acuma fusese supărată, din pricina unor găini. Se jură că nu i le-a prins ea, ci „hoţul ăsta”, dar îi făgădui că are la o cloşcă treisprezece pui şi îi dă ei, numai să se mai zburătorească.

— Da’ Simion, n’o mai venit? schimbă ea vorba.

— Nu!

Amu s’o scumpit iar marha. Ilie a Picului o vândut hâmbariu ăla bătrân cu şase mii! pe a voastră, ce vacă e, capătă opt, ca unu.

Nastasia se uită mai cu dinadins la ea, mirându-se de unde ştie că bărbatul e la târg cu vaca. Tânără încă avea faţa sbârcită, de sărăcie şi de plâns. Cu Uliana nu prea vorbea, gândindu-se că doar, doar, s’o duce, să nu o mai găsească bărbatul aici şi să mai aibă primejdie. Parcă era făcătura: de câte ori venia Uliana la ei i se întâmpla câte o pagubă şi apoi lucrurile se spărgeau în capul ei, că pripăşeşte la casă pe „scroafa asta bătrână”. Nici s’o dea afară nu putea. Ii era ciudă numai că Uliana nu vede că-i face necaz şi stă, stă...

Într’un târziu nimeri Simion. Vânduse bine. Era voios şi nu se supără când o văzu pe bătrână. Aruncă straiţa de piele pe pat şi se lăsă greu între vatră.

— Cum ai dat-o? întrebă Nastasia.

— Cu opt şi două sute. N’am căpătat mai mult. Aicea-s banii, pune-i bine!

Omul îi întinse năframa în care era înfăşurat şovaltocul de hârtie. Femeea numără banii. Observă că doi de câte doi lei nu erau buni. Ii puse în ladă, o incue şi puse cheile pe masă.

În vremea asta, Uliana stând ghemuită după uşă, de sub năframa-i trasă pe ochi, îi urmărea cu luminile ochilor ca cu nişte cărbuni aprinşi. Când Nastasia puse cheile pe masă, îşi lasă ochii în pământ, apoi se sculă.

— M’oi duce şi eu. Da’ de l-o fi adormit Dumnezeu, adormi-l-ar somnul ăl dinapoi.

— Du-te, lele Uliană, că ţi-aş aşterne eu aici, da’ ūi omu de primejdie Nastasia o petrecu până afară. Noaptea era liniştită, senină. Numai câinele se sbătea în legătură, să-l sloboadă.

— Nu mai sloboziţi câinele, în noaptea asta, zise Uliana. De s’o mai lua după mine, tot la voi oi u căta să viu.

Cuprinsă de un fior de frig, Nastasia intră în casă. Bărbatul, în vremea cinii îi spuse ce-a văzut la târg, îi dete turta şi vinarsul pe care i-le aduse. Nu vroi să i-le dea între Uliana. Apoi se culcară...

*

Cei doi oameni dormeau demult. Odaia era plină de un amestec de întunec şi linişte. Din fereastră curgea în casă o lumină neagră ce părea că se îndeasă din ce în ce. Chipurile negre ale mobilelor, scufundate în noaptea se vedeau şters, fără forme, păreau nişte clăi de negreaţă. În tăcerea adâncă, un greer ce-şi avea locuinţa în vatră, fărăi de câteva ori, apoi, speriat de propriul glas, tăcu.

Femeea începu să sforăie, la început încet, cu mici pufăituri, apoi tot mai tare până când sforăiturile ritmice tăiară în linişte ca un ferăstrău într’un lemn putred. La fiecare sforăitură se auzea un zgomot neînsemnat ce semăna cu o scârţăitură înceată. Când sforăitura înceta, zgomotul murea şi el.

O răscolire de vânt, iscată din senin, împrăştie norii şi când din cer se vărsă o lumină cezoasă, ca o apă murdară, uşa casei se păru deschisă pe jumătate şi în lăuntru se strecură încet o mogâldeată mare. Şirul sforăitului se porni iar regulat ca trapul unui cal obosit şi uşa, ca purtată pe aripile unui duh, se închise pe nesimţite...

Unul din cei doi oameni se întoarse și scârțâitura patului crăpă liniștea. Sforăitul încetă. Noaptea se făcu mai neagră, mai adâncă.

O muscă bâzâi în întunerec apoi încetă și totul fu cuprins de somn când, pe masă o lingură se lovi cu zgomot de o farfurie.

Omul se trezi. De bună seamă mâța linge blidele. Nastasia n'a strâns vasele de pe masă.

— Cați jos! strigă cu glasul înfundat ca să nu se trezească soția.

— Se auzi o mișcare moale ca de labe de pisică.

Omul închise ochii și încercă să adoarmă. I-se înfipse un gând în cap și somnul fugise de sub pleoape. Slete așa cu ochii închiși, încercând să nu se gândească la nimic și tocmai când să-l fure somnul auzi acelaș zgomot. Cu o mișcare nervoasă dete la o parte țolul și, înjurând, sări din pat și deschise ușa: — cați, cați afară, câți, zise el bătând din picior.

Pisica nu sări de nicăiri —

— Câți, câți, câți...!

Când văzu că nu vrea să iasă, se gândi că poate a ieșit și n'a văzut-o. Tremurând de frig se culcă iar, dar nu putu adormi.

— Dormi Nastasie?

Femeea se întoarse pe partea cealaltă.

— Ai pus, tu, cheile în cui de pe masă, zise el, fără să știe de unde îi venise gândul ăsta.

— Pus!

Știi la ce m'am gândit eu, — reîncepu el. N'ar fi mai bine să cumpărăm doi viței că ori cum, vremea face și trece și după trei ani îs boi. Și iar mai facem v'o doi bani.

— Ine... fă cum știi!

— Am plăti partea de loc a soru-ta. Și tot mai bine crește în vite ca în porci, ori în oi.

Femeea nu-i mai răspunse și omul căscă singur: ai, ai.

Rămase apoi cu ochii în podele gândindu-se la năcazurile casei, la darea ce-o mai avea de plătit și la atâtea altele.

Afară norii se împrăștiară. Pe cer apăruse un ciob de lună pe sfârșite, învăluind satul într'o lumină galbenă, sângerie. Cocoșii cântau de ziuă. Raza lunii pătrunse în casă făcând din dreptul ferestrelor până la pat o dără largă de lumină.

Lui Simion i-se păru că sună smocul de chei de deasupra ușii. Uitându-se bine, văzu mișcându-se pe perete, lângă ușă, o umbră lunguiață, ca o mână de om. Jos nu putea zări nimic din pricina întunerecului.

Inima începu să-i bată puternic. Vru să-și scoale nevasta, să strige, dar glasul și membrele par'că îi erau paralizate. Neputându-și lua ochii dela mogâldeța, întreabă deodată:

— Care-i?!

Mogâldeța se trase jos și se topi în bezna de lângă perete. Tăcerea nu-i răspunse.

Câteva gânduri fugare trecură repede prin capul omului: Costan, .. banii, .. omor... Ca într'o străfulgerare îi trecu prin minte întâmplarea, în care un om și-a pierdut viața, fiindcă a surprins pe hoț asupra faptului. Rămase în pat prefăcându-se că doarme, cu ochii săgeată în întunerec.

— Fie, ce-o fi!

Ușa începu să se crape încet, încet și în bătăta lunii Simion văzu cum se strecoară afară, pe brânci, o matahală neagră.

— Duce banii, îi trecu prin minte! Dintr'o săritură fu jos din pat, puse mâna pe săcure și răcni de țuiură blidele în cuie:

— Cine-i că-l crep în două!

Tăișul securii luci deasupra capului.

— Eu, eu, Uliana, nu da, Simioane, dragul meu! Am fugit de turbatul ăsta...

Cheile de pe ladă erau la ea. Banii nu avusese vreme să-i iea...

Pavel Dan

Moarte albă

*Din pietre înstelări apusurilor
rezemate picurărilor de flaut.*

Moarte albă pe buzele pierdute 'ntr'un sărut.

Depe piscuri despărțite de-un cuvânt

urcă fum magic spre cerul nevăzut,

o torță dispore . . . se'nchid ușile de-argint,

pe coame sure depărtarea

duc plânsul necurmat de-o clipă,

o nouă chemare e târzie candelii stinse,

un basm pentru mâine,

o cruce peste ieri . . .

Ion Th. Ilea

În fața vitrinei literare

Răsfoind diferitele reviste literare, care cu tot indiferentismul specific sezonului de vară, alimentat și de criza vieții materiale, nu caută odihna, te izbește plăcut producția literară mereu anunțată. Dar îți răsare îndată în suflet tristețea, și în minte întrebarea asupra perspectivelor și destinului pe care le au atâtea opere ale multor nume cunoscute și mai ales ale acelor care stau încă în umbră. Odinioară când se putea trăi și cu cuvântul, firește cuvântul cel bun, care mergea drept la inimă, nu se prea știa de literatură, iar astăzi în zodia celor 7000 de învățători crescuți cu slova, de dragul slovei și, prin slovă, rămași oameni fără căpătâi, literatura, în butul efectelor slovei, crește tot mai uriașă, zâmbind ironic spectatorului uluit și îndurerat, în fața vitrinei literare. Nichifor Crainic arăta de curând, cum în Parcul Carol, la bălciul organizat acolo, s'au ridicat și câteva gherete cu cărți, să facă impresie vizitatorului naiv, că se face ceva și de dragul culturii, dar, că nimeni, dar absolut nimeni, nu se uită măcar la ele, tot așa cum nu ne uităm noi care suntem în alte colțuri de țară. Ca să pui alături librăria miniaturală cu ghereta sau cu cazinoul tuturor mititeilor, plăcintelor și ruletelor, în a căror vârtoare se scurg sume formidabile, aceasta înseamnă, fără restricție, batjocurirea lucrurilor prin nesimțirea oamenilor. Mai poate fi scuzată, în acest caz lipsa interesului față de literatură, de artă și deci de frumos, ca fiind un rezultat fetal al crizei materiale?! Dacă astfel stau lucrurile, înseamnă că ne putem lipsi, se simte bine preotul, învățătorul și intelectualul de toată mâna, fără minimul necesar de hrană sufletească? Evident că, nu. Ce e de făcut? La aceasta ar putea răspunde jucătorul la ruletă: „opriți scriitorii de a scrie"! Propunerii ne-am alătura și noi, dacă n'am ști că astăzi nu se mai scrie ca pe vremea lui Eliade Rădulescu, la a cărei recomandare se scria mult, calitatea neavând importanță. Când avem o literatură din care gustă și streinii, am impieta, dacă nu am fi mulțumiți noi, la noi acasă. Deaceea scriitorii vor scrie mereu, iar pururea fericiții, care pe lângă dragostea de frumos sunt și cu dare de mână, vor ceti înainte. În ce privește intelectualii dela țară, preotul, învățătorul Covurluiului, licențiatul și funcționarul Sătmarului, se vor răspândi cât mai mult posibil revistele literare, care fiind oglinda stării de spirit și reprezentând cursul sintetic al mișcării literare dintr'o țară, vor putea să acopere lacuna creată în sufletele oamenilor prin acțiunea simultană a crizei materiale și morale. Pe de altă parte, ziarele cotidiene ar face cu mult mai mare serviciu cetitorilor și cauzei lor, dacă în locul paginilor multe pe care le umplu cu amănuntele tuturor proceselor, tuturor crimelor, etc. ar consacra zilnic o singură pagină pentru literatură, artă și cultură, măcar atât cât i se consacră sportului. Lăudăm, apreciem mult și recomandăm exemplul ziarului „Calendarul“, „Tară Noastră“, „Cuvântul“ și pagina de Dumineca a „Universului“. De ce să nu se înfrupte cât mai mulți din toate câte le avem, de ce să nu se știe că există și la noi e preocupare asiduă de ordin spiritual, alături de atâtea preocupări mai puțin spirituale și că plutește și la noi un aer parfumat de parfumul artei a cărei urmă va rămâne . . .

Ghiță

Carnet

Astra, austera și muștrătoarea noastră matroană de totdeauna, își desfășoară la Brașov, într'un cadru de îndreptățit fast românesc, una din tradiționalele ei manifestații anuale. În cetatea Barifeștilor și a Mureșenilor, cu vechi și asidue preocupări de artă și cultură, la poalele Tâmppei celei mărețe, din gustul și bagheta unor artiști aleși, va fi evocată memoria semicentenară a lui Porumbescu, autorul neuitatei opere de mediu românesc, dar și de artă autentică, „Crai Nou”. Omagiu muzicii, va fi sărbătorită împlinirea unui sfert de veac dela premiera operii, cu specifice icoane și melodii din viața noastră dela țară, „La șezătoare”, a maestrului Brediceanu. În cadrele programului bogat și îngrijit, cu imitarea pie a unui trecut scump, în ascultarea slujbelor la biserici, în gesturi de cuvântări festive, în prezentări de impunătoare și pitorești cortegii etnografice, românismului de acolo și de pretutindeni, i se va spori din nou fiorul de năzuinți spre o trăire mereu mai frumoasă și mai înaltă. Dacă Astra (al cărei rost și drept de existență s'a discutat, dela o vreme, de atâtea ori, de către o generație, jumătate subit îmbătrânită, jumătate în căutarea unui echilibru), n'ar putea da nimic mai mult, singură această anuală manifestare de fast, de culoare și răsnet, prețuește cât un mare program elaborat cu prețiozitate, îi afirmă un întreg rost de viață vie...

Teodor Murășanu

În adolescența publicație „Craiu Nou”, ce ar vrea să înfrunzească sub cerul Bucovinei un echinox de primăvară, am descoperit într'o ploaie de alte versuri, această însoțită strofă, „scrisă în câmp”:

Amiaza s'a oprit cu spicele spre soare,

Cu aurul spre liniștea din lut.

Setoase de odihnă zările-au băut

Albastrul cerului din palme de fecioare. (Teofil Lianu)

Și, ca un cald surâs, acest ingenuu cântec de plecare:

Plec și tu rămâi cu târgu'n primăvară,

Cu soarele de aur și polen,

Cu Brigitte Helm și cu Verlaine,

nână voiu veni să te pād iară. (E. Ar. Zaharia)

Poetul V. Cristian se arată un candid explorator al visului. Versul lui — o frângere de luminoase cristale, o strună de argint. Cu *Balada marilor plecări*, (poemă publicată în *România Literară* No. 77) lira lui nouă deschide o parte brumată de pure grindini stelare, prin calmele ținuturi și oaze cu runzare de sunete, ale gândului. E. G.

„Brașovul Literar”, No. 10—11—12, susținut de entuziasmul poetului Ion Focșeneanu și prețiosul patronaj al maestrului Cincinat Pavelescu, se prezintă în condițiuni vrednice de toată lauda. Prețioase însemnări despre conțesa Ana de Noailles și Francois Mauriac semnate de Maestru. Bogate cronici și eseuri literare, scrise de Focșeneanu. În versuri, o poemă a lui E. Giurgiuca și frumoasa promisiune a lui Șt Baciuc.

Bouquet de Perles, Perlenstrass, Pearly Bouquet, Gyöngyös bokréta, (Buchetul de perle), e numirea trilingvă de propagandă a unor reprezentații etnografice maghiare la Budapesta, cu ocazia zilei Sfântului Ștefan al lor. O inovație cu succes răsunător, în vastul program anual al acestor serbări. Țărani și țărance alături de artiști, în cizme roșii și cu izmene largi, cum le șade bine numai Ungurilor, au dansat jocuri frenetice de pe Pustă, de pe Hortobagy și din părțile Balatonului. Au cântat arii populare, au arătat pitorești obiceiuri maghiare dela nuntă, dela șezătoare, dela seceriș. Au fost elogiate obiceiurile naționale. S'a răs cu hohot și s'a plâns sgomotos... În sfârșit, numeroșilor oaspeți aduși special din multe și mari depărtări, le-au fost prezentate tot atâtea „perle” ale sufletului specific unguresc dintre Tisa și Dunăre. A fost punctul cel mai remarcat în publicistică.

Silviu Bardeș

Abonamente: 1 an 120 lei — Instituțiuni: 500 lei.

Redacția și Administrația: Teodor Murășanu, Turda, Piața Regina Maria, 23.

Tiparul Tipografiei „Arieșul” Turda

